

Henduen literatura | POESIA

Olerki guztiak
Friedrich Hölderlin
Karmel, 2012

Beti-betian

FILOSOFIAKO tratatu bat bezain mardula, meza-liburuen letra doratuekin berde ilun ohikoaren gainean, Friedrich Hölderlinen (1770-1843) *Olerki guztiak* irekitzeko eduki behar da motibazio berezi bat, nik kausitu dudana bizkaiera arin elegante batean, edizio ezin erromantikoago batean eta, batez ere, Hiperion idatzi zuenaren irudimen, harmonia, sentipen atsegingarri xamur eta espiritu hilezkorrean. Hala definitzen du alemaniarraren poesia Luis Arostegi itzultzaileak berak, lan eskerga hau bere gain hartu duenak. “Ikusten doguna bere bizitzako eta olerkietako ilun eta argiaren jokoa da, atsegina be bai, sariago dramatikua, frustrazioen eta itxaropenen katea, korapiloa”. Arrazoi du. Hölderlin giza izpirituaren borrokaren paradigma da. Antzinateari begirako abesti liluratuak utzi zizkigun, eta begiak zabaldu. Berari esker errekuperatu genuen Europan edertasunaren argia, antzinakoen eran asmatuz berriro mundua.

Liburukia prestatzeko Michael Knaupp-en argitalpenean oinarritu da Arostegi. Bertan, olerkiak lehen zatian zetozen. Autorearen artikuluak, itzulpenak zein hartu-eman epistolarra bigarrean. Kritika, azalpenak, poesiaren inguruko dokumentazioa eta biografia hirugarrenean. Horiek denak kontuan izanik eta sorkuntza kronologia errespetatuz opatzen zaizkigu lanak *Olerki guztiak* honetan. Liburu hau daukanak, beraz, Hölderlin dauka osorik, osorik eduki badaiteke behintzat lirikaren munstro zazpi buruko hau, poesiaren mugarri.

Klasikoa da Hölderlin, Grezia eta Erroma alemandu zituelako, ilustratua da Bonaparteren alde eta kontra agertu zelako Europa guztia lez, erromantikoa da maitasuna eta natura direlako bere eskuetan ederrak, eta nazionalista da zapaltzaileek erabili zituztelako bere aberriak zeru-herri patriarkalak egiteko: “Baina Jainkoak zaintzen gaitu, nire aberria/ gainberatu nai leukean bat agertzean”.

Bere garaian alboratu egin zuten Hölderlin. Zenbait kritikok dio hipokrita eta bekaiztien kontra zorroztu zuela berezko humanismo bat, etengabeko bilaketa bat harmoniarena eta orekarena, bisitatu ez zuen Grezia idealarekin nahasten zuena: “Loran da Jonia?, sasoia da?, izan be udabarriz beti,/ bizidunei biotza barrizten jakenean eta gizakiei/ leenengo maitasuna iratzarten eta urrezko aldien gomuta,/ nator zugana eta zure isilean agurtzen zaitut, antzinakoa!”. Mendebaldeko euskara aratzean emanak datozen era honetako konposizioen ederragatik bakarrik, merezi du liburuak. ■

Igor Estankona

Ramon Saizarbitoria Andoaingo Bastero kulturagunean, maiatzaren 29an.

Ramon Saizarbitoria: «Literaturak ez du laguntzarik behar, errespetua behar du»

EGUNERO HASTEN DELAKO eta *Martutene* liburuen artean gertatu diren aldaketak izan zituen hizpide 111 Akademiaren Saria –oraintsu arte Beterriko Liburua literatur apamena deiturikoa– jaso osteko hitzaldian, maiatzaren 29an. “Uste dut literaturak esfortzu bat eskatu behar lukeela. Gure garaian apalkeria eta hipokrisia dezente nabari zitekeen, baina orain naturaltasun gehiegi ikusten da. Zilegi da esatea, adibidez, ‘Joyce aspergarria zait eta utzi egin dut’, baina hori ez dago ondo. Lan batzuei, nahiz eta kostata izan, berriz ekin behar zaie”. *Martutene* eleberriak irakurleari eskatzen dion ahaleginaz jabetuta esan zituen hitzok, eta euskal literaturan oraindik ere ahalegin hori eska litekeela baieztatu zuen.

Saizarbitoriak pentsatu omen zuen *Martutene* lan errazagoa egitea, baina ezin izan zuen. “Hain zuzen ere, horregatik ez du meriturik edo ez dut saririk merezi, egiten dudalako, hainbat irakurlek igarri duen bezala, nire obsesioak eskatzen didana. Ez dut egiten konpromiso batengatik, ez dut lan egiten kultura edo euskara salbatzeagatik. Egiten dut neure burua argitzeko, neure egia aurkitzeko, neure obsesioak hori eskatzen didalako”.

Sari literarioen inguruan ere jardun zuen idazleak: “Literaturak ez du laguntzarik behar, errespetua behar du, eta askotan, sari literario batzuek, tartean ofizialek, ez dute idazlea errespetatzen ez dituztelako idazlearen garantiak errespetatzen epaimahaiak-eta osatzerakoan”.

111akademia.com helbidetan, kronika osoa. ■

G.U.G.